

HAMSHIRALIK ISHIDA MULOQOT.

Urganch Abu Ali Ibn Sino nomidagi

jamoat salomatligi texnikumi

o'qituvchisi

Jumanazarova Zebuniso Shavkatovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada hamshiralik ishida muloqot, uning o'ziga hos xususiyatlari atroflicha tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: hamshira, muloqot, muhit.

Tibbiyot xodimlarining kasbiy mahorati va kompetentligining o'zaro aloqadorligi masalasi bir qator pedagogik-psixologik adabiyotlarda ochib berilgan. Unda kasbiy mahoratni tug'ma xususiyatlar va fazilatlar bilan shartli belgilanmasligi ta'kidlangan va shu bilan birga ushbu mahoratning kasbiy kompetentlik bilan shartlanganligi holati alohida qayd etilgan. Ayni paytda hamshirarning kasbiy kompetentligi uning kasbiy bilimi va malakalari, boshqa bir tomondan kasbiy pozitsiyasi va psixologik sifatlar mutanosibligi bilan baholanishi mumkin. Tibbiyot xodimlari professionalizmi uning kasbiy faoliyati sharoitida o'zini turlicha namoyon qiladi. Tibbiyot xodimlari uchun kasbiy faoliyatning turli sharoitlarda bir tomondan kasb talablariga mos kelishi boshqa bir tomondan esa o'zini kasbiy rivojlantirish mantiqiga rioya qilish, har qanday holatlarda ham ichki psixologik turg'unlikni saqlash muhimdir. Demak, tibbiyot xodimlari kasbiy kompetentligining to'liq tuzilmasi motivasion-yo'naltiruvchi bo'g'in, rivojlantiruvchi, tuzatuvchi korreksion va kasbiy maslahat xarakteriga ega bo'lganligi bilan xarakterlanadi. Shu nuqtai nazardan tibbiyot xodimlari sotsial intellektini o'rganish jarayonida har bir tibbiyot xodimining sotsial psixologik kompetentligi va uning o'ziga xos imkoniyatlarini o'rganish va tadqiq etish muhim ahamiyat kasb etadi. Tibbiyot xodimlarining kasbiy kompetentligi, uning sotsial intellektiga ham bog'liq degan mulohazani ilgari surgan holda tibbiyot xodimi sotsial intellekti va sotsial psixologik kompetentlik o'rtasidagi uyg'unlikni o'rganishni maqsad qilib oldik. Emotsionallik bilan sotsial intellekt tushunchalarini mazmunan

tahlil etganda, bir biridan farq qiluvchi holat kuzatiladi, ya'ni intellekt tushunchasini kognitiv jihatdan inson ongi bilan bog'liq ekanligi, emotsionallik va sotsiallik esa shaxs faoliyatining affektiv sohasiga yaqinroq ekanligini ifodalaydi, ammo muammoning mazmunida aks etayotgan ikki tushunchani tahlil etishda boshqacharoq pozitsiyadan turib yondashish maqsadga muvofiq bo'ladi. Emotsional intellekt shaxsning emotsiyalari, ularning ifodalanishi va tartibga solinishini bildiradi. Tibbiyot xodimlar sotsial intellektini tadqiq etish dasturidan kutilayotgan g'oyaning tub zamirida hamshirarning kasbiy faoliyati va kasbiy kompetentligini yuqori natijalarga erishishiga yo'naltirishini ta'minlashdan iborat. Biz sotsial intellektga doir izlanishlarga tayanib tibbiyot xodimlari sotsial intellektini belgilovchi mezonlar majmuasini quyidagilarga ajratdik. Kognitiv mezonlar;

1. Insonlar haqida, o'zga insonlarni tushunishning maxsus qoidalarini bilish;
 2. Sotsial xotirainsonlarni qiyofasi, ismini o'zlashtirishga yo'naltirilgan xotira;
 3. Sotsial intuisiya - insonlarning kayfiyatini, tuyg'ularini, xatti-harakatlarini tushunish motivi, sotsial mazmundagi xulq-atvorni mos tarzda kuzatuvchanlik qobiliyati;
 4. Sotsial voqelikni bashorat qila olish-shaxsiy xatti-hara-katlari rejasini shakllantirish, o'zining faoliyatini jipslashtirishi, shaxsiy faoliyatini boshqalar ko'zi bilan ko'ra olishi va foydalanilma-gan muqobil imkoniyatlar orqali baholash.
- Emotsional mezonlar; 1. Sotsial ifodalalilik - emotsional ifodalilik, emotsional sezgirlik, 2. Birgalikda qayg'urish - o'zga insonlarning holatiga kira olish, o'zini boshqalar o'rniga qo'ya olishi qobiliyati. 3. O'z-o'zini tartibga solish qobiliyati - o'zining emotsiyasi va kayfiyatlarini tartibga solish uquvi. Xulqiy mezonlar; 1. Sotsial idrok-suhbatdoshni tinglash malakasi, hazil-mutoyibani tushunish; 2. Sotsial o'zaro ta'sirlashuv - hamkorlikda ishlashga shaylik va qobiliyatlilik, o'zaro jamoaviy ta'sirlashuvga qobiliyatlilik; 3. Sotsial moslashuvchanlik - tushuntira olish va boshqalarni ishontira olish uquvi, o'zga kishilar bilan chiqishib ketish qobiliyati, atrofdagilar bilan munosabatlarda samimiylkning namoyon etilishi. Ushbu ajratilgan mezonlar tibbiyot xodimlari sotsial intellektini ifodalovchi har bir baholash tartibini

shakllantirishi mumkin bo'лади. Ushbu dastur faoliyat jarayonida sotsial intellektni rivojlanishini tashkil etuvchi umumiy yo'llanma sifatida xizmat qiladi. Dasturning yaxlit mazmuni tibbiyot xodimlari sotsial intellektini tadqiq etish borasida izlanishimizni to'laligini ta'minlaydi. Yuqorida ta'kidlaganimizdek, tibbiyot xodimlarining sotsial intellektini ta'minlashga qaratilgan psixologik yondashuv yo'llarini izlashga bo'lgan ehtiyojning tobora ortib borayotgani psixologlar oldiga davlat va jamiyat ahamiyatiga ega bo'lgan muhim tadqiqotlarni olib borish va bu boradagi barcha muammolarni bartaraf etishga astoydil kirishish vazifasini yuklamoqda. Chunki sotsial intellekt va sotsial kompetentlik o'rtasidagi uyg'unlikni o'rganmay turib, tibbiyot xodimlarining sotsial intellektini oshirish borasidagi chora-tadbirlar ko'lamini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish aslo mumkin emas. Davolash va diagnostikaning samaradorligi hamshirarning bemor bilan muloqot qilish qobiliyati va kasallik natijasiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan kasallikka psixopatologik reaksiyasining xususiyatlarini aniqlash bilan belgilanadi. Ko'pincha, bemor uchun "ideal hamshirar" yoshi bo'yicha undan kattaroq, bir xil jinsdagi va bir xil jinsiy orientatsiyadagi hamshirardir. Bemorning hamshirariga bo'lgan munosabati ikkinchisining psixologik munosabati bilan belgilanadi, bu adekvat, ijobiy va salbiy bo'lishi mumkin. Empatik hamshirar empatiya qilish, bemorning psixologik muammolarini baham ko'rish qobiliyati bilan ajralib turadi. Bemorning eng chuqur tajribalaridan uzoqlashish introvert shaxslar va shizoidlar uchun maqbuldir. Doktor-rahbar - tashvishli shubha va pedantizm bilan ajralib turadigan psixostenik xususiyatlarga ega bemorlar uchun. Bemorni muayyan davolanishga, shu jumladan jarrohlik aralashuvga rozi bo'lishga majbur qilish mumkin emas, hatto hamshirar uning zarurligiga mutlaqo amin bo'lsa ham. Bemor o'z taqdirini o'zi belgilash huquqiga ega. Bemorning yozma shaklda qayd etilgan tavsiya etilgan davolash usulidan voz kechishi hamshirarni yordam ko'rsatmaganligi uchun yuridik javobgarlikdan ozod qiladi. Tibbiyotda yozilmagan qoida mavjud: eng yaqin qarindoshlaringizni davolamang yoki operatsiya qilmang (shoshilinch tibbiy choralar va mutlaqo aniq, engil holatlar bundan mustasno). Bu hamshirarning o'zi hissiy tajribalari va psixologik himoya mexanizmlari

ta'siri ostida kasallikning noto'g'ri kontseptsiyasini shakllantirish imkoniyati bilan izohlanadi, bu tashxis va davolashga oqilona yondashishga to'sqinlik qiladi, bu esa kiruvchi oqibatlarga olib kelishi mumkin. Hamshirar va bemor munosabatlarining turlari Hamshirar va bemor o'rtasidagi munosabatlarda yetakchi rolni ularning xulq-atvorini, hamshirar faoliyatining motivatsiyasini va bemorning kutishlarini belgilaydigan shaxsiy va xarakteristik fazilatlar o'ynaydi. Ko'pincha, bemor uchun "ideal hamshirar" yoshi bo'yicha undan kattaroq, bir xil jinsdagi va bir xil jinsiy orientatsiyadagi hamshirardir. Bemorning hamshirariga bo'lgan munosabati ikkinchisining psixologik munosabati bilan belgilanadi, bu adekvat, ijobiy va salbiy bo'lishi mumkin. Empatik hamshirar empatiya qilish, bemorning psixologik muammolarini baham ko'rish qobiliyati bilan ajralib turadi. Bemorning eng chuqur tajribalaridan uzoqlashish introvert shaxslar va shizoidlar uchun maqbuldir. Bemorni muayyan davolanishga, shu jumladan jarrohlik aralashuvga rozi bo'lishga majbur qilish mumkin emas, hatto hamshirar uning zarurligiga mutlaqo amin bo'lsa ham. Bemor o'z taqdirini o'zi belgilash huquqiga ega. Bemorning yozma shaklda qayd etilgan tavsiya etilgan davolash usulidan voz kechishi hamshirarni yordam ko'rsatmaganligi uchun yuridik javobgarlikdan ozod qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Boysoatovna, R. R. (2023). Abu Ali Ibn Sino asarlarida pedagogikpsixologik yondoshuvning o'ziga hos jihatlari. Scientific Impulse, 1(6), 419-423.
2. K.U. Zokirova, D .U . Toxtamatova "Hamshiralik ishi asoslari"
Toshkent 2008